

Důvodová zpráva k novele zákona č. 38/1994 Sb.

1/ Obecná část

1.1 Obecně – popis stávající právní úpravy

Stávající právní úprava zahraničního obchodu s „bezpečnostně citlivým materiálem“, kterým je vojenský materiál, zbraně nevojenského charakteru, výbušniny a pyrotechnika, zboží dvojího použití podléhá zvláštní právní úpravě několika právních předpisů, což je podmíněno různými hledisky vycházejícími z povahy materiálu.

Kontrolu zahraničního obchodu ve spolupráci s dalšími rezorty provádí Ministerstvo průmyslu a obchodu. Jednotlivé kontrolní režimy jsou postaveny na podobných principech, a to z důvodu, že všechny takto kontrolované výrobky dle níže uvedených zákonů jsou podobného charakteru s tím, že právě s ohledem na tento jejich charakter je kontrola zahraničního obchodu s nimi nezbytná zejména z bezpečnostních důvodů.

Zahraníční obchod s vojenským materiálem upravuje zákon č. 38/1994 Sb., o zahraničním obchodu s vojenským materiálem a o doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů. Vývoz střelných zbraní, jejich součástí, dílů a střeliva pro civilní použití upravuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 258/2012 ze dne 14. března 2012, kterým se provádí článek 10 protokolu Organizace spojených národů proti nedovolené výrobě střelných zbraní a jejich součástí, dílů a střeliva a obchodování s nimi, který doplňuje Úmluvu Organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu (protokol OSN o střelných zbraních), a stanoví vývozní povolení, opatření pro dovoz a tranzit střelných zbraní, jejich součástí, dílů a střeliva, s tím, že některá jeho ustanovení jsou provedena zákonem č. 228/2005 Sb. o kontrole obchodu s výrobky, jejichž držení se v České republice omezuje z bezpečnostních důvodů, a o změně některých zákonů. Zákon č. 228/2005 Sb., o kontrole obchodu s výrobky, jejichž držení se v České republice omezuje z bezpečnostních důvodů, a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů dále upravuje dovoz civilních zbraní a dovoz některé pyrotechniky. Vývoz, přeprava, zprostředkování a tranzit zboží dvojího užití se řídí nařízením Rady (ES) č. 428/2009 s tím, že některé jeho články jsou provedeny zákonem č. 594/2004 Sb., jímž se provádí režim Evropských společenství pro kontrolu vývozu, přepravy, zprostředkování a tranzitu zboží dvojího užití. Pokud jde o zahraniční obchod s výbušninami, tak ten je upraven zákonem č. 38/1994 Sb., pokud jde o výbušniny, které jsou uvedeny v seznamu vojenského materiálu. Dále se na tyto výbušniny vztahuje zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, ve znění pozdějších předpisů. Zahraniční obchod s výbušninami neuvedenými v seznamu vojenského materiálu a nakládání s výbušninami na území ČR se pak řídí zákonem č. 61/1988 Sb. a případně dalšími předpisy s tím souvisejícími.

V současné době se jeví jako nezbytné přikročit k dílčím, nikoliv však k zásadním systémovým změnám výše uvedeného zákona. Vhodnost navrhované právní úpravy vyplývá i z námětů dotčených správních orgánů, které se na povolovacím a licenčním řízení podílejí. Předložená novela má technický charakter - záměrem není měnit základní systémová ustanovení zákona. Návrh novely reaguje mimo jiné i na přijetí některých nových právních předpisů v uplynulém období. Upravují se ustanovení zákona, která jsou za dobu jeho platnosti již přežitá a působí problémy v praxi. Cílem řady navrhovaných změn je dosažení větší transparentnosti při provádění zahraničního obchodu s vojenským materiálem za současného snížení administrativní zátěže podnikatelů.

Návrh novely zákona byl připravován v rámci pracovní skupiny, kde byly zastoupeny dotčené rezorty a ještě před mezirezortním připomínkovým řízením byl opakovaně projednáván s dotčenými spolupracujícími úřady a bylo tak dosaženo určitého konsensu, jak v koncepci novely, tak v případě jednotlivých nově navrhovaných nebo upravovaných institutů.

1.2 Okruhy navrhované právní úpravy

Navrhovaná právní úprava řeší s cílem zvýšení transparentnosti a možného zjednodušení podnikání zejména následující oblasti:

- Vztah zákona č. 38/1994 Sb. k novým institutům zákona č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník a zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích.
- Odstranění duplicit se zákonem č. 255/2012 Sb., kontrolní řád.
- Zjednodušené licence pro vývozy při veletrzích, výstavách, předvádění apod.

V souvislosti s euronovelou byla zavedena možnost transferu na veletrhy, výstavy a předvádění formou obecné licence, jež je do jisté míry jednodušší. Pro vývoz vojenského materiálu do třetích zemí je doposud využívána klasická licence, která má delší proces. Proto se navrhuje obdobně jako u transferu v obecné licenci využít obdobný mechanismus a upravit tak zjednodušenou licenci.

- Znovuzavedení právní úpravy vývozu vojenského materiálu realizovaného Ministerstvem vnitra a Ministerstvem obrany na základě usnesení vlády, která zajistí možnost rychlé reakce vlády na potřebu vývozu vojenského materiálu darem do oblastí, ve kterých hrozí např. válečný konflikt nebo omezování lidských práv a kde tento dar bude sloužit k pomoci zvládnout situaci.
- Revize definice vojenského materiálu.
- Elektronizace podávání žádostí.
- Možnost rozšíření povolení a licence k obchodování s vojenským materiálem a úprava doby jejich platnosti.

- Úprava informační povinnosti při vývozu vojenského materiálu, který podléhá mezinárodní smlouvě o konvenčních ozbrojených silách.
- Odkaz na Společný postoj Rady 2008/944/SZBP, kterým se stanoví společná pravidla pro kontrolu vývozu vojenských technologií a vojenského materiálu.
- Úprava správních poplatků v souvislosti s úpravou možnosti rozšíření povolení a prodloužení platnosti licence.

1.3 K navrhovaným okruhům

1.3.1 Vztah zákona č. 38/1994 Sb. k novým institutům zákona č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník a zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích

Dne 1. ledna 2014 nabyl účinnosti zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). Tento zákon nově zavádí možnost tzv. monistického systému společnosti, ve které plní funkci statutárního orgánu společnosti statutární ředitel a funkci dozorčí rady správní rada nebo předseda správní rady anebo jiný orgán s obdobnou kontrolní působností. Podmínky pro vydání povolení k zahraničnímu obchodu s vojenským materiálem stanovené v § 7 odst. 1 písm. b) zákona č. 38/1994 Sb., o zahraničním obchodu s vojenským materiálem, platí obdobně pro předsedu správní rady, její členy i členy jiného orgánu společnosti s obdobnou kontrolní působností.

Pojem způsobilost k právním úkonům se nahrazuje pojmem svéprávnost.

1.3.2 Odstranění duplicit se zákonem č. 255/2012 Sb., kontrolní řád

Navrhuje se v souvislosti s novým kontrolním řádem provést revizi části čtvrté zákona č. 38/1994 Sb. Úprava ustanovení části čtvrté znamená, že se použije obecný právní předpis – tj. kontrolní řád.

1.3.3 Revize definice vojenského materiálu

Upravuje se definice vojenského materiálu v § 5. Stávající definice nevyhovuje požadavkům praxe, a to vzhledem k vývoji a náhledu na zahraniční obchod s vojenským materiálem za období 20 let existence zákona č. 38/1994 Sb.

Definice vojenského materiálu byla revidována pouze jednou, a to novelou č. 220/2009 Sb. Změna spočívala především 1/ v rozšíření definice o technologie, programové vybavení, technická dokumentace nebo návody vyrobené, upravené, vybavené, zkonstruované nebo přizpůsobené pro vojenské použití, 2/ odstranění kategorií vojenského materiálu ze zákona a o jejich převedení do podzákonného předpisu, a 3/ stanovení, že Seznam vojenského materiálu stanoví prováděcí předpis na základě Společného seznamu vojenského materiálu Evropské unie.

Navrhovaná definice odstraňuje požadavek, aby vojenský materiál musel splňovat podmínku jeho uvedení v Seznamu vojenského materiálu a též podmínku, že musí jít o materiál, který je vzhledem ke svým charakteristickým technicko-konstrukčním vlastnostem posuzován jako zkonstruovaný nebo přizpůsobený pro použití v ozbrojených silách nebo bezpečnostních

sborech, nebo jsou hromadně v těchto složkách užíván k zabezpečení úkolů obrany a bezpečnosti státu. Odstraněním tohoto požadavku bude zachována pouze podmínka, že materiál musí být uveden v Seznamu vojenského materiálu. Podmínka, že materiál musí být zkonstruován pro vojenské použití, může být stanovena prováděcím předpisem u jednotlivé položky vojenského materiálu, ostatně tak, jak to uvádí Společný seznam vojenského materiálu EU.

1.3.4 Elektronizace podávání žádostí

V souvislosti s elektronizací Licenční správy, jež proběhla v roce 2013, se navrhuje umožnit, aby žádosti o vydání povolení, licenci apod. byly podávány výhradně na formuláři, který je dostupný na internetových stránkách MPO. Přístup k formuláři je bezplatný. Žadatel má možnost buď formulář odeslat elektronicky, nebo jej vyplnit, vytisknout a podat v materiální podobě buď poštou, nebo doručení na podatelnu.

Elektronizace podávání žádostí urychluje její podání a celý proces podání značně administrativně zjednodušuje. Proces podávání žádostí bude více transparentní a pro podnikatele přínosný vzhledem k jeho urychlení.

1.3.5 Úprava rozšíření povolení k obchodování s vojenským materiálem

Navrhuje se, aby bylo možné rozšířit povolení o položky, nebo o teritorium/teritoria, a to na základě žádosti držitele povolení. Stávající praxe tuto možnost neumožňuje a je to pro držitele povolení limitující. Proces vydávání rozhodnutí o rozšíření povolení bude obdobný, jako při vydávání nového povolení – Ministerstvo průmyslu a obchodu bude rozhodovat na základě závazných stanovisek dotčených orgánů státní správy (Ministerstvo obrany, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo zahraničních věcí). Dojde k zvýšení transparentnosti v oblasti vydaných povolení.

1.3.6 Úprava prodloužení platnosti licence k obchodu s vojenským materiálem

Navrhuje se vydávat licence na dobu určitou, a to na 3 let, neboť může být rizikové, aby licence mohla být vydávána na dlouhé časové období, nebo prakticky na neurčito, tak jako doposud. Licence vydané na dobu určitou budou lépe plnit cíl zákona – transparentnost v rámci kontrolního režimu jako takového. Délka 3 let odpovídá standardním délkám smluv, jež jsou uzavírány v dodavatelsko-odběratelských vztazích s vojenským materiálem. V případě, že žadatel nestihne obchod provést, tak může požádat o prodloužení platnosti licence.

1.3.7 Znovuzavedení právní úpravy vývozu vojenského materiálu realizovaného Ministerstvem vnitra a Ministerstvem obrany na základě usnesení vlády

V euronovele č. 248/2011 Sb. byla zrušena možnost, aby Ministerstvo vnitra a Ministerstvo obrany mohli provádět zahraniční obchod s vojenským materiálem spočívajícím v jeho vývozu nebo prodeji na základě usnesení vlády. Na základě vyhodnocení ze strany Ministerstva obrany se dospělo k závěru, že vývoz přes prostředníka není dostatečně operativní a neumožňuje tam Ministerstvu obrany reagovat na potřeby zahraničního obchodu. Proto se navrhuje nově upravit vývoz a prodej vojenského materiálu na základě usnesení

vlády, kde tento vývoz bude moci realizovat buď Ministerstvo vnitra, nebo Ministerstvo obrany. Na základě usnesení vlády, kterým se schvaluje vývoz nebo prodej vojenského materiálu, bude vydávat Ministerstvo průmyslu licenční potvrzení.

1.3.8 Úprava informační povinnost při vývozu vojenského materiálu, který podléhá mezinárodní smlouvě o konvenčních ozbrojených silách

Navrhuje se zavedení informační povinnost držitele povolení vůči Ministerstvu obrany při transferu z jiného státu EU do ČR, pokud jde o vojenský materiál, který podléhá smlouvě o konvenčních ozbrojených silách v Evropě.

Tato informační povinnost povede k lepší transparentnosti realizace dovozů materiálu na území ČR a k lepší kontrole ze strany Ministerstva obrany a tím i omezení případných bezpečnostních rizik, která mohou nastat.

1.3.9 Úprava platnosti povolení k zahraničnímu obchodu s vojenským materiálem pro provozatele na dobu určitou následně na dobu neurčitou

V souvislosti s liberalizací, kterou zavedl občanský zákoník a zákon o obchodních korporacích, které umožnily vznik společností se základním kapitálem 1,-, navrhuje se na základě požadavků na omezení možného bezpečnostního rizika, aby povolení bylo vydáváno na dobu určitou, a to na délku 5 let. Minulá novela, která režim liberalizovala, byla značně kritizována v této oblasti, a to vzhledem k možnosti vzniku bezpečnostního rizika. Po tuto dobu by držitel povolení mohl provádět obchod bez jakýchkoliv omezení, s výjimkou „omezení“, které by spočívalo v tom, že v případě, že by bylo shledáno v jeho podnikání bezpečnostní riziko, tak pak by mu nebylo povolení vydáno nově a jeho podnikání by po uplynutí doby platnosti povolení skončilo.

1.3.10 Povinnost žadatele o povolení, aby dokládal žádost potvrzením o bezdlužnosti

Navrhuje se, aby žadatel o povolení měl povinnost doložit, že nemá žádné dluhy u orgánů Finanční správy, Celní správy, na pojistném a na penále na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Tato úprava povede k zvýšení serioznosti žadatelů o povolení a k zvýšení transparentnosti podnikání v této oblasti, která je „bezpečnostně citlivá“.

1.3.11 Odkaz na Společný postoj Rady 2008/944/SZBP

V rámci rozhodování Ministerstva zahraničních věcí se doplňuje odkaz na Společný postoj Rady 2008/94/SZBP, kterým se stanoví společná pravidla pro kontrolu vývozu vojenských technologií a vojenského materiálu. Společný postoj je základním dokumentem na úrovni EU, jež stanoví 8 kritérií pro posuzování žádostí.

Těmito kritérii jsou:

- (1) Dodržování mezinárodních povinností a závazků členských států, zejména sankcí přijatých Radou bezpečnosti OSN nebo Evropskou unií, dohod o nešíření a jiných tématech, jakož i dalších mezinárodních závazků.
- (2) Dodržování lidských práv v zemi konečného určení a dodržování mezinárodního humanitárního práva touto zemí.

- (3) Vnitřní situace v zemi konečného určení jako výsledek napětí nebo ozbrojených konfliktů.
- (4) Zachování regionálního míru, bezpečnosti a stability.
- (5) Národní bezpečnost členských států a území, za které členské státy ve vnějších vztazích odpovídají, jakož i bezpečnost spřátelených a spojeneckých zemí.
- (6) Chování kupující země vůči mezinárodnímu společenství, zejména pokud jde o její přístup k terorismu, povahu jejích spojeneckých závazků a dodržování mezinárodního práva.
- (7) Existence rizika, že vojenské technologie nebo vojenský materiál budou v kupující zemi dodány jinému než deklarovanému odběrateli nebo znovu vyvezeny za nežádoucích podmínek.
- (8) Slučitelnost vývozu vojenských technologií nebo vojenského materiálu s technickou a hospodářskou kapacitou přijímající země, přičemž je žádoucí, aby státy své legitimní potřeby v oblasti bezpečnosti a obrany naplňovaly s co nejmenším využitím lidských a hospodářských zdrojů pro potřeby zbrojení.

1.3.12 Zjednodušené licence pro vývozy při veletrzích, výstavách, předvádění apod.

V souvislosti s euronovelou byla zavedena možnost transferu na veletrhy, výstavy a předvádění formou obecné licence, jež je do jisté míry jednodušší. Pro vývoz vojenského materiálu je doposud využívána klasická licence, která má delší proces. Proto se navrhuje obdobně jako u transferu v obecné licenci využít obdobný mechanismus a upravit tak zjednodušenou licenci.

Zjednodušená licence se uplatní pouze pro vývozy při veletrzích, výstavách, předvádění, testování apod. tato licence neopravňuje k prodeji, vojenský materiál musí být vyvezen na veletrh, předvedení a po skončení veletrhu, předvádění musí být vrácen do ČR. Není možné, aby tento vojenský materiál byl prodán, nebo jakkoli vyvezen jinam.

Licence zachová bezpečnostní požadavky – ministerstvo bude rozhodovat v kratší lhůtě na základě závazného stanoviska dotčeného orgánu. V případě, že by byly ohroženy chráněné zájmy, je ministerstvo oprávněno žádost zamítnout. Ustanovení o odejmutí licence platí obdobně.

1.3.13 Úprava správních poplatků

V souvislosti se změnami v zákoně č. 38/1994 Sb. dochází k revizi správních poplatků. Výše poplatků zůstává zachována. Jsou upraveny správní poplatky, jež korespondují novým institutům, jež se do zákona zavádějí nebo se v zákoně upravují (prodloužení platnosti povolení k obchodování s vojenským materiálem, rozšíření povolení k obchodování s vojenským materiálem, prodloužení platnosti licence k obchodu s vojenským materiálem, vydání certifikátu a vydání prohlášení o konečném užití vojenského materiálu).

2 Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace podle obecných zásad

K předkládanému materiálu se podle Obecných zásad pro hodnocení dopadů regulace RIA neuplatňuje, neboť navrhovaná právní úprava je ve své podstatě technického rázu. Právní

úprava zákona je částečně implementací směrnice EP a Rady 2009/43/ES – v tomto ohledu není možné možné odchylení se či neimplementace tohoto právního předpisu EU.

Dle Plánu legislativních prací vlády na zbylou část roku 2014 se k předkládanému návrhu RIA též neuplatňuje.

2.1 Návrh možných řešení

Navrhovaná právní úprava reaguje na změny v našem právním řádu a dává zákon do souladu s právními předpisy, které byly za uplynulé období novelizovány nebo byly vydány nové (například Občanský zákoník, zákon o obchodních korporacích, kontrolní řád). Záměrem není měnit základní systémová ustanovení zákona. Vzhledem k výše uvedenému nebylo možno při posuzování možných řešení uvažovat o jiné variantě, než o novele stávajícího zákona o zahraničním obchodu s vojenským materiálem.

Pokud jde o úpravy související s novým Občanským zákoníkem, zákonem o obchodních korporacích a kontrolním řádem tak lze odkázat na důvodové zprávy těchto právních předpisů, jež odůvodňují koncepci těchto právních předpisů a jednotlivých institutů v těchto právních předpisech.

Zavedení některých institutů do zákona (revize definice vojenského materiálu, informační povinnost při vývozu vojenského materiálu, který podléhá mezinárodní smlouvě o konvenčních ozbrojených silách, odkaz na Společný postoj Rady 2008/944/SZBP, znovuzavedení právní úpravy vývozu vojenského materiálu realizovaného Ministerstvem vnitra a Ministerstvem obrany, zavedení vydávání povolení k zahraničnímu obchodu s vojenským materiálem pro prvožadatele na dobu určitou, zavedení povinnosti žadatele o povolení, aby dokládal žádost potvrzením o bezdlužnosti.) odpovídá bezpečnostním požadavkům, jež zákon sleduje a chrání. Není v tomto ohledu možné zvažovat různé varianty řešení, neboť bezpečnost státu je v tomto prioritní. Nelze v tomto ohledu zvažovat ani ekonomický či administrativní dopad, neboť i v tomto případě je bezpečnost státu prioritní.

Na jedné straně úprava povolovacího režimu z bezpečnostních důvodů je vyvážena zavedením institutů, které jsou pro podnikatele prospěšné a které podnikateli ulehčí nebo zjednoduší výkon podnikatelské činnosti, a to jak administrativně, tak finančně. Např. elektronizace podávání žádostí již v dnešní době funguje v souvislosti s elektronizací Licenční správy MPO. Právní úprava rozšíření povolení k obchodování s vojenským materiálem a právní úprava prodloužení platnosti licence k obchodu s vojenským materiálem jsou pro podnikatele prospěšné v tom, že původní povolení nebo licence zůstávají platnosti a pouze za správní poplatek po splnění nutných náležitostí, jež jsou bezpečnostně podmíněny, může být povolení rozšířeno nebo licence prodloužena. Značné zjednodušení a urychlení procesu přináší zjednodušená licence pro veletrhy, výstavy, předvádění a testování dle § 14 odst. 3. Obecně lze pozitivní dopad předpokládat jak u cca. 200 stávajících držitelů povolení, tak i u budoucích žadatelů o povolení, kterých je průměrně během roku 30. U stávajících podnikatelů lze předpokládat časové úspory.

Zavedení správních poplatků odpovídá zavedení nových postupů nebo institutů do zákona – původní správní poplatky zůstávají zachovány na původní výši, nově zavedené poplatky jsou nastaveny tak, aby nebyly příliš zatěžující pro žadatele a též odrážely skutečnost, že povolovací režim je do jisté míry „složitý“ vzhledem k bezpečnostním rizikům, jež jsou během něj zkoumány. Správní poplatek za rozšíření povolení je nižší, že kdyby měla být kompletně podávána nová žádost o nové povolení nebo o novou licenci. Úspora na straně žadatele nelze přesně kvantifikovat, neboť počet žádostí může záviset nejen na množství obchodních případů, jež by si vyžádaly rozšíření povolení nebo prodloužení licencí, ale též na mezinárodní úrovni pokud jde např. o bezpečnost. Nepředpokládá se, že by úpravou správních poplatků došlo k zvýšení výběru finančních prostředků, jež by byly příjmem státního rozpočtu.

Úprava deliktů odpovídá navrženým změnám v zákoně. Nedochozí k zvýšení sankcí (pokut), jež mohou být ukládány. Nepředpokládá se, že by úpravou sankcí došlo k zvýšení výběru finančních prostředků, jež by byly příjmem státního rozpočtu.

2.2 Dotčené subjekty

Návrh právní úpravy se dotýká právnických a fyzických osob, žadatelů a držitelů povolení k provádění zahraničního obchodu s vojenským materiálem. V současné době je evidováno cca. 200 držitelů tohoto povolení. Novelou jsou dále dotčeny orgány státní správy (MPO, MV, MZV, MO).

2.3 Konzultace

Samotné přípravě návrhu právní úpravy předcházelo projednání možných variant a východisek se všemi zainteresovanými ministerstvy a ústředními správními úřady a zástupci podnikatelů, tj. Asociací obranného a bezpečnostního průmyslu.

Návrh zákona byl v rámci mezirezortního připomínkového řízení projednán se všemi ministerstvy a dalšími ústředními orgány státní správy, jejichž působnosti se právní úprava týká.

2.4 Zhodnocení variant a výběr nejvhodnějšího řešení

Po konzultacích s dotčenými orgány a podnikatelskou veřejností bylo zvoleno řešení spočívající v technické novele zákona. Její přijetí umožní účinněji využívat existující instituty, a to vše bez ohrožení zahraničně politických nebo bezpečnostních zájmů České republiky. V návaznosti na shora uvedené, nelze realizovat tzv. “nulovou variantu”.

2.5 Implementace a vynucování

Orgány odpovědnými za realizaci provedených změn jsou Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo obrany, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo zahraničních věcí, Generální ředitelství cel.

2.6 Přezkum účinnosti

Předmět právní úpravy bude sledován po celou dobu naplňování cíle, kterým je zvýšení transparentnosti regulace a kontroly zahraničního obchodu s vojenským materiálem. Při dalším vývoji právní úpravy bude přihlédnuto k případným novým východiskům v rámci EU, NATO apod.

3.0 Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem ČR; Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami, jimiž je ČR vázána, její slučitelnost s právem EU a jeho zásadami; Předpokládaná hospodářský a finanční dopad navrhované právní úpravy, nároky na státní rozpočet; Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s rovností mužů a žen, vyhodnocení korupčních rizik, dopad na ochranu osobních údajů, dopad na životní prostředí

3.1 Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem ČR

Předkládaný návrh je v plném souladu s ústavním pořádkem České republiky, který stanoví čl. 112 Ústavy ČR, zejména s čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (*Státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví.*) a s jejím čl. 4 odst. 1 (*Povinnosti mohou být ukládány toliko na základě zákona a v jeho mezích a jen při zachování základních práv a svobod.*).

3.2 Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami, jimiž je ČR vázána, její slučitelnost s právem EU a jeho zásadami

Navrhovaná právní úprava je v souladu s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, včetně Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie, a též respektuje závazky vyplývající z členství České republiky v mezinárodních organizacích.

Na danou oblast právní úpravy se vztahuje Smlouva o fungování Evropské unie, zejména články 36, 114, 346 této Smlouvy. Podstatným je v této souvislosti článek č. 346 Smlouvy o fungování EU. Obchod s materiálem bezpečnostně citlivým požívá výjimku z pravidel jinak obvykle volného vnitřního trhu jen do té míry, do jaké ji členský stát považuje za nezbytnou k ochraně podstatných zájmů své bezpečnosti. Členské země Evropské unie mohou v nutné míře přijmout svým charakterem speciální právní úpravu v oblasti vyňaté z pravidel volného trhu na základě článku č. 346. Taková výjimka z pravidel vždy konsistentně sleduje určitý oprávněný zájem a není více restriktivní, než je nutné k ochraně takového zájmu, kterým je v konkrétním případě potřeba zajištění zejména vnitřní a vnější bezpečnosti v souvislosti

s obchodem s materiálem bezpečnostně citlivým. V zákoně č. 38/1994 Sb. je tato výjimka uplatněna např. v tom, že se neuplatní volný pohyb služeb, jež je jinak obvyklý, a to s poukazem na 1/ bezpečnostní zájmy ČR a EU jako celku, 2/ s ohledem na to, že zbraně nejsou volně obchodovatelné zboží – jedná se o zboží citlivé povahy (nabývání, prodej jsou omezeny a striktně regulovány), 3/ odstoupení od této regulace by stát popíral svoji regulatorní funkci.

V rámci rozhodování Ministerstva zahraničních věcí se doplňuje odkaz na Společný postoj Rady 2008/94/SZBP, kterým se stanoví společná pravidla pro kontrolu vývozu vojenských technologií a vojenského materiálu. Společný postoj je základním dokumentem na úrovni EU, jež stanoví 8 kritérií pro posuzování žádostí, jimž se MZV mimo jiné řídí.

Materiál je, vzhledem k výše uvedenému, v plném souladu s právem Evropské unie.

Zákon jako celek byl notifikován Evropské komisi v rámci přístupu ČR k ES. Následně jeho celá podoba byla notifikována v rámci euronovely v roce 2011. Zákon jako celek není pokládán za technický předpis ve smyslu směrnice EP a Rady 98/34/ES, veškeré „odchyly“ od jinak platných obecných zásad práva EU jsou podloženy bezpečnostními riziky – ostatně tyto rizika jsou explicitně uvedeným důvodem, kdy členský stát může mít odchýlnou právní úpravu.

3.3 Předpokládaná hospodářský a finanční dopad navrhované právní úpravy, nároky na státní rozpočet

Předložený návrh nemá vliv na veřejné rozpočty. Oproti stávající právní úpravě nebudou s návrhem ve vztahu k veřejným rozpočtům spojeny žádné výdaje ani úspory. Návrh se netýká sociální oblasti ani otázky rovnosti mužů a žen. Návrh nebude mít negativní dopady na životní prostředí.

Instituty, jež jsou zavedeny, jsou pro podnikatele prospěšné (např. zjednodušená licence pro veletrhy a výstavy, úprava rozšíření povolení, úprava prodloužení platnosti licence, elektronizace podání žádosti o povolení a o licenci).

3.4 Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s rovností mužů a žen, vyhodnocení korupčních rizik, dopad na ochranu osobních údajů, dopad na životní prostředí

Předložený návrh zákona nemá dopad na specifické skupiny obyvatel, včetně rovnosti mužů a žen. Návrh nemá dopad na životní prostředí. Návrh nemá dopad na ochranu osobních údajů. Zákonem nejsou zakládány možnosti zvýšení korupce, vzhledem ke kontrolním mechanismům, jež jsou nastaveny v rámci MPO a dotčených resortů.

2/ Zvláštní část

A/ K novele zákona o zahraničním obchodu s VM

K novelizačnímu bodu 1., 24., 29., 40. (§ 1 odst. 2, § 11 odst. 1, § 13 odst. 1 písm. c), § 18 písm. c)):

Zrušuje se požadavek, aby obchod VM musel být s obchodními zájmy ČR, neboť na základě práva EU jsou obchodní zájmy členských států nahrazeny společnou obchodní politikou.

K novelizačnímu bodu 2. (§ 2 odst. 1 písm. a) a b)):

Doplňuje se definice vývozu a dovozu, jež podléhá režimu zákona. Nedochází k rozšíření oproti stávající právní úpravě – povolovací režim již dnes na tyto režimy dopadá – jen pro pořádek a pro větší jasnost dochází k explicitnímu vymezení vývozu a dovozu.

K novelizačnímu bodu 3. (§ 2 odst. 1 písm. d)):

Doplňuje se nová definice transferu, tak aby bylo lépe vyjádřeno to, co je pak v zákoně řešeno v § 22a a násl. Transfer se týká pohybu VM v rámci EU, kde dodavatelem nebo příjemcem je český subjekt.

K novelizačnímu bodu 4. a 5. (§ 5 odst. 1, § 5 odst. 2):

Stanovuje se nově definice VM, tak aby napříště nemuselo být řešeno, zda je zboží je nebo není hromadně používáno v bezpečnostních sborech, nebo zda je toto zboží takto zkonstruováno. Součástí definice je odkaz na Společný seznam VM EU, který se mění každý rok v souvislosti s technickým vývojem v dané oblasti – v té návaznosti dochází ke změně vyhlášky, jež Seznam vojenského materiálu stanovuje.

K novelizačnímu bodu 6., 53., 55. (§ 6 odst. 1, § 22a písm. c), § 22b odst. 1 písm. b)):

Zrušují se legislativní zkratky pro nadbytečnost. V zákoně pak bude používán pojem podnikající fyzická osoba a právnická osoba. V případě speciálních ustanovení může být tato osoba dále specifikována.

K novelizačnímu bodu 7. (§ 6 odst. 1):

Doplňuje se odkaz na § 12b, jež řeší nově na základě požadavků MO vývoz VM prováděný MV a MO.

K novelizačnímu bodu 8., 34., 43. (§ 6 odst. 2 písm. a), § 16 odst. 1 písm. a), § 19 odst. 1 písm. b)):

Doplňuje se odkaz na společný postoj EU, kterým se při vydávání závazného stanoviska řídí MZV.

V § 19 odst. 1 písm. b) se stanovuje důvod pro odejmutí licence z důvodů zahraničně politických, kde v užším pojetí je tento důvod pro odejmutí dán též poručováním kritérií uvedených ve společném postoji Rady 2008/944/SZBP.

K novelizačnímu bodu 9. a 35. (§ 6 odst. 3, § 16 odst. 2):

Doplňuje se jasný požadavek, aby závazné stanovisko bylo dostatečně odůvodňováno, neboť soudní praxe má s odůvodněním závazných stanovisek problém při jejich přezkumu. Závazné stanovisko se nemusí odůvodňovat, pokud má být žádosti plně vyhověno.

Doplňuje se možnost prodloužit lhůtu pro dodání závazného stanoviska.

K novelizačnímu bodu 10. až 12. (§ 7 odst. 1):

Doplňují se nově požadavky na žadatele o vydání povolení k zahraničnímu obchodu s VM. Žadatel jako PO nesmí mít ve statutárních orgánech pouze právnické osoby, neboť vzájemně by pak 2 právnické osoby mohly sobě navzájem dělat statutární orgán, kde by nebylo dohledatelné, o jakou společnost jde.

Odstraňují se nepřesnosti v souvislosti s NOZ.

Doplňují se požadavky na neexistenci řízení ve smyslu insolvenčního zákona u žadatele o povolení, jež by mohla jinak vést k nedůvěryhodnosti osoby žadatele a mohla by být tak toliko bezpečnostně problémovou „kapitolou v historii“ podnikání žadatele.

K novelizačnímu bodu 13., 15., 16., 20., 28., 33., 56., 66. (§ 7 odst. 3, § 8 písm. e), § 9 odst. 1 písm. a), § 10 odst. 1 písm. a), § 13 odst. 2, § 22b odst. 5 písm. b) bod 1, § 22j odst. 2):

Doplňuje se upřesnění, že jde o podnikající fyzickou osobu – souvisí se zrušením legislativní zkratky v § 6 odst. 1.

K novelizačnímu bodu 14. (§ 8 písm. d)):

Doplňuje se, že výkon funkce člena správní rady, příp. člena orgánu s obdobnou funkcí je považován za citlivou činnost. Pro výkon citlivé činnosti je potřebný doklad o bezpečnostní způsobilosti dle § 9 odst. 2 písm. d), jež vydává NBÚ.

K novelizačnímu bodu, 18. (§ 9 odst. 2 písm. e)):

Doplňuje se požadavek na bezdlužnost, která musí být doložena potvrzením.

K novelizačnímu bodu 19., 33., 64. (§ 9 odst. 3, 15 odst. 6, § 22e odst. 1):

Nově se stanovuje, aby žádost byla podávána na formuláři, a to buď elektronicky, nebo na vyplněném formuláři, jež by byl následně zaslán poštou nebo jinak doručen MPO. Vzor žádosti místo ve vyhlášce by byl uveden na www stránkách MPO. Obdobné pravidlo platí i pro zjednodušenou licenci dle § 14 odst. 3.

K novelizačnímu bodu 21. (§ 10 odst. 1 písm. e)):

Doplňuje se požadavek, že povolení obsahuje údaj, že se vydává na dobu určitou. tato doba bude dle § 12e odst. 1 maximálně 5 let. Po pěti letech je možné toto povolení vydat nově na dobu neurčitou dle § 12e.

K novelizačnímu bodu 22., 54., 58. (§ 10 odst. 2, § 22b odst. 1, § 22c odst. 1):

Doplňuje se zkratka „držitel povolení“, jež se v zákoně dále vyskytuje a je používán.

K novelizačnímu bodu 22. a 23. (§ 10 odst. 2 a 3):

Stanovuje se informační povinnost držitele povolení vůči MPO, pokud jde o informace, které mohou mít vliv na udělení povolení, resp. by znamenaly odebrání povolení a informační povinnost držitele povolení vůči MPO a MO při vývozu VM, který je veden ve smlouvě KOS.

K novelizačnímu bodu 24., 43. (§ 11 odst. 1, § 19 odst. 1 písm. b)):

Doplňuje se, že povolení nemůže být vydáno, pokud by mohly být ohroženy zájmy zahraničně politické, včetně závazků z mezinárodních smluv nebo z členství v mezinárodních organizacích. V § 19 odst. 1 písm. b) je to pak jeden z důvodů odejmutí licence.

K novelizačnímu bodu 26., 27., 31., 36., 59., 62., 63. (12a odst. 2 písm. a) bod. 6, § 12 odst. 4 písm. a) bod 6., § 15 odst. 3 písm. a), § 16 odst. 3 písm. c), § 22c odst. 2 písm. b), § 22d odst. 2 písm. d), § 22d odst. 4 písm. a):

Nahrazuje se pojem „číslo, popřípadě položka a podpoložka kombinované nomenklatury“ za nově užívaný pojem „kód nomenklatury“.

K novelizačnímu bodu 27. a 67. (§ 12b, § 23 odst. 1):

Upravuje se nově mechanismus vývozu VM prováděný MO a MV na základě usnesení vlády. MPO bude vydávat na základě usnesení vlády licenční potvrzení.

V § 23 odst. 1 se doplňuje odkaz na § 12b.

K novelizačnímu bodu 27. (§ 12c):

Stanovuje se povinnost pro MO a MV hlásit MPO uskutečněné zahraniční obchody s VM.

Novelizační body 7, 27 a 68 nabývají účinnosti dnem vyhlášení.

K novelizačnímu bodu 28. (§ 12d):

Navrhuje se zavést institut rozšíření povolení, tak aby žadatel nemusel žádat o celé povolení nově. Správní řízení o rozšíření povolení bude probíhat obdobně jako při žádosti o vydání povolení. Rozšířené povolení bude vždy vydáno na délku stávajícího povolení – tzn., že pokud je uděleno na 5 let a žadatel požádá po 3 letech, tak rozšíření bude uděleno na 2 roky.

K novelizačnímu bodu 28. (§ 12e):

Doplňuje se, že povolení bude vydáno maximálně na 5 let, s tím, že bude držitel povolení moci před koncem platnosti požádat ve stanovené lhůtě o vydání nového povolení na dobu neurčitou. Cílem je eliminace žadatelů a podnikatelů, kteří nemají žádnou historii podnikání v této oblasti, tak aby bylo eliminováno bezpečnostní riziko. Proces vydávání nového povolení bude stejný jako při vydávání povolení – tj. na základě závazných stanovisek.

K novelizačnímu bodu 29. (§ 13 odst. 1 písm. a)):

Doplňuje se, že povolení zaniká i prohlášením za mrtvého a výmazem z patřičného rejstříku.

K novelizačnímu bodu 29., 54., 58., 61. (§ 13 odst. 1 písm. b), písm. c) bod. 2, písm. d), § 13 odst. 1 písm. d), § 22b odst. 1, § 22c odst. 1, § 22d odst. 1):

V souvislosti s legislativní zkratkou „držitel povolení“ dochází k patřičné úpravě.

K novelizačnímu bodu 29. (§ 13 odst. 1 písm. e)):

Stanovuje se explicitně důvod, kdy zaniká povolení – tedy uplynutím doby jeho platnosti.

K novelizačnímu bodu 29. (§ 13 odst. 3):

Stanovuje se povinnost vrátit originál povolení, které zaniklo z některého z důvodů v § 13 odst. 1 písm. b) až e).

K novelizačnímu bodu 25. a 31. (§ 12a odst. 2 písm. a) bod 5., § 15 odst. 3 písm. f):

Zrušuje se požadavek uvádět v žádosti evidenční čísla.

K novelizačnímu bodu 32. (§ 15 odst. 3 písm. g)):

Stanovuje se délka licence na max. 3 roky.

K novelizačnímu bodu 32., 57. (§ 15 odst. 5 písm. g) a § 22b odst. 9 písm. f) :

Doplňuje se definice antireexportní doložky.

K novelizačnímu bodu 38. (§ 17 odst. 4):

Stanovuje se povinnost hlásit plnění podmínek licence.

K novelizačnímu bodu 39. (§ 18):

Upravuje se nadpis, aby odpovídal obsahu § 18 a násl.

K novelizačnímu bodu 39. (§ 18 odst. 2):

Doplňuje se ustanovení, jež řeší odpovědnost státu, pokud nebyla udělena licence.

K novelizačnímu bodu 42. (§ 18a):

Stanovuje se mechanismus prodloužení licence, která je jinak udělována na 3 roky. Licence může být prodloužena o další 2 roky, maximální délka licence může být 5 let. Stanovují se povinnosti, jež musí žadatel o prodloužení doložit/splnit.

K novelizačnímu bodu 43. (§ 19 odst. 1 písm. c)):

Stanovuje se důvod odnětí licence, pokud se její držitel opakovaně dopustil porušení podmínek licence.

K novelizačnímu bodu 44. (§ 19 odst. 2):

Stanovuje se, že rozhodnutí o pozastavení čerpání povolení je prvním úkonem v řízení s cílem o efektivnější zajištění účelu tohoto institutu.

K novelizačnímu bodu 45. (§ 19 odst. 3):

Stanovuje se jako jeden z důvodů zániku licence uplynutí doby, na kterou byla udělena.

K novelizačnímu bodu 46. (§ 19 odst. 4):

Doplňuje se ustanovení, jež řeší odpovědnost státu, pokud byla licence odňata, pozastavena nebo skončila její platnost.

K novelizačnímu bodu 47. (§ 19 odst. 5):

Stanovuje se povinnost vrátit originál licence, pokud tato licence zanikla dle § 19.

K novelizačnímu bodu 30. a 48 (§ 14 odst. 3, 4, § 19a):

V § 14 odst. 3 se stanovuje maximální délka licence – a to 3 roky.

Upravuje se proces vydávání zjednodušené licence pro výstavy, veletrhy, předvádění apod. Správní řízení bude probíhat v kratších lhůtách, a to do 15 dnů ode dne doručení kompletní žádost, což bude pro podnikatele výhodné, neboť se budou moci zařadit do mnoha tendrů na vývoz VM, aniž by byli potencionálně limitováni rozhodováním správního úřadu. Ministerstvo bude rozhodovat na základě závazného stanoviska MV a MZV, kde je zkrácena lhůta pro jeho vydání na 5 dnů. Mechanismus neudělení nebo odejmutí zjednodušené licence bude stejný jako u licence dle § 14 odst. 1 a 2. Zjednodušená licence povoluje pouze k vývozu VM a dovozu VM, není možné další reexport, nebo ponechání VM ve státě vývozu – na to by bylo potřeba vydat klasickou licenci. Ponechání je možné jen na základě zjednodušené licence dle § 14 odst. 3 písm. c), a to např. pro rozřezání zbraně při testování apod. – toto je jediná výjimka, se kterou počítá § 14 odst. 3, pokud jde o darování.

K novelizačnímu bodu 49. (§ 21):

Stanovuje se povinnost předkládat orgánům celní správy originál licence.

K novelizačnímu bodu 50. až 53. (§ 22a):

Upravují se nově definice v souvislosti se změnou definice v § 2 písm. d).

K novelizačnímu bodu 57. (§ 22b odst. 9 písm. d) až f):

Legislativně technická změna – upřesnění náležitosti obecné licence.

K novelizačnímu bodu 59. a 62. (§ 22c odst. 2 písm. c), § 22d odst. 2 písm. c):

Upravuje se, jak má být vymezen VM v žádosti o licenci.

K novelizačnímu bodu 60. a 63. (§ 22c odst. 4 písm. e) a § 22d odst. 4 písm. e):

Stanovuje se, že případné další podmínky nemusejí být bezpečností povahy, ale též jiné povahy.

K novelizačnímu bodu 63. (§ 22d odst. 4):

Upravují se náležitosti rozhodnutí o udělení individuální licence.

K novelizačnímu bodu č. 64. (§ 22e odst. 1):

Doplňuje se odkaz na § 14 odst. 3, který stanovuje délku licence na dobu určitou.

K novelizačnímu bodu 65. a 66. (§ 22j odst. 1 písm. j) a odst. 2):

Doplňuje se, že certifikát zaniká i prohlášením za mrtvého a výmazem z patřičného rejstříku.

K novelizačnímu bodu 83. a 84. (§ 30 odst. 1, § 30a):

Upravuje a doplňuje se zvláštní ustanovení o správním řízení a o soudním přezkumu v souvislosti s utajovanými skutečnostmi, jež mohou být ve spise.

K novelizačnímu bodu 68. až 70. (§ 23):

Odstraňují se duplicity s kontrolním řádem.

K novelizačnímu bodu 71. až 77. (§ 23a, § 23b, § 23c, § 23d):

Dochází k nahrazení slov „celní orgány“ a „celní úřady“ slovy „orgány celní správy“.

K novelizačnímu bodu 74. (§ 23a odst. 3):

Doplňuje se oznamovací povinnost ministerstva vůči NBÚ.

K novelizačnímu bodu 78. (§ 24 odst. 2 písm. a) bod 5.):

Rozšiřuje se informační povinnost MPO vůči dotčeným resortům o informace získané dle § 12f odst. 1.

K novelizačnímu bodu 79. až 82. (§ 25, § 25a, § 27a odst. 4):

Upravují se nově delikty v souvislosti se zrušením legislativních zkratk v § 6 odst. 1. Nově bude možné trestat zahraniční právnickou osobu a bude možné trestat i přestupky FO. Doplnuje se možnost trestání ve stádiu pokusu, tj. v situaci, kdy jednání není dokonáno (§ 25 odst. 4 a § 25a odst. 1).

K novelizačnímu bodu 84. (§ 30a):

Upravuje se povinnost mlčenlivosti a zproštění z povinnosti mlčenlivosti, aby nemohlo dojít k ohrožení diplomatických vztahů s jiným státem.

K novelizačnímu bodu 85. (§ 33):

Upravuje se zmocnění k vydání prováděcích předpisů v souvislosti legislativními změnami.

K přechodným ustanovením:

Upravuje se, že správní řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se dokončí podle dosavadní právní úpravy. Tzn., že žádosti podané před účinností se dokončí podle zákona bez této novely.

Stanovuje se povinnost po stávající držitele povolení, aby se přizpůsobili zákonu a informovali o tom ministerstvo, jinak povolení zanikají.

Povolení vydaná přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona zůstávají v platnosti za podmínek, za kterých byly vydány. Povolení vydaná na dobu určitou zůstávají též v platnosti. Je možné dle čl. I bodu 28 (§ 12e odst. 2) vydat na dobu neurčitou, pokud budou podmínky v tomto ustanovení splněny.

Licence vydané přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona zůstávají v platnosti za podmínek, za kterých byly vydány.

B/ K novele zákona o správních poplatcích:

Upravují se správní poplatky v souvislosti s novelou zákona. Výše správního poplatku zůstává zachována, tak aby byl podnikatel co nejméně zatížen jeho případným zvýšením. Pokud jde o certifikaci, tak dopad na podnikatele a dopad na státní rozpočet je prakticky nulový – prozatím žádné rozhodnutí nebylo vydáno v této věci. Pokud jde o rozšíření povolení, tak za rok je evidováno cca. 40 – 50 žádostí, tudíž dopad na podnikatele je též minimální. Příjmová

stránka státního rozpočtu tímto není též významně dotčena. Zjednodušená licence nepředpokládá povinnost platby správního poplatku, i dnes licence v oblasti veletrhů a výstav jsou osvobozeny, osvobození proto zůstává zachováno.

C/ K účinnosti:

Účinnost se stanovuje na 1. července 2015 s výjimkou ustanovení o vývozu uskutečňovaným Ministerstvem vnitra a Ministerstvem obrany, kde je nutné z důvodů plnění mezinárodních závazků a co nejrychlejšímu možnému provádění těchto obchodů stanovit účinnost na den vyhlášení.